

Een didactische methode voor "Beiaardspel met Contact-Techniek"

Koen Van Assche

"Contact" - adres:

Koen Van Assche
Broekstraat 23
3271 Averbode, België

Email: beiaardierkoen@hotmail.com

www.koenvanassche.be

Voorwoord

Na enige ervaring te hebben opgedaan als beiaardier, wilde ik graag de verworven kennis bundelen in een didactische methode, gericht op een specifieke speeltechniek waarbij wordt gestreefd naar een zo groot mogelijk contact met het beiaardklavier.

Vanuit deze context is de naam "Contact-Techniek" ontstaan.

In dit document is getracht om alle facetten van deze speeltechniek zo gedetailleerd mogelijk te beschrijven. In het tweede deel volgen dan de technische oefeningen (opgesplitst in drie niveaus) en diverse studies, uitgeschreven en uitgezocht in functie van de beschreven techniek. In de loop van 2009 zullen nog bijkomende studies volgen.

Ik hoop dat het resultaat een leidraad mag zijn voor de beginnende beiaardstudent of voor de beiaardier die zich wil vervolmaken in de techniek van het beiaardspel.

Mijn hartelijke dank en waardering voor mijn vrouw, Anna Maria Reverté, en voor mijn vrienden Liesbeth Janssens en Geert D'hollander. Zij hebben verschillende ideeën aangebracht en hebben bovendien enkele studies aangereikt.

Eveneens dank aan "Edition Pors" voor de toestemming tot herpublicatie van enkele studies van Leen 't Hart, en aan Brian Swager voor de Engelse vertaling.

Ik wens iedereen veel succes en veel plezier met het bespelen van de beiaard, en met het bestuderen van deze methode !

Koen Van Assche

September, 2007

INHOUDSOPGAVE

1. ALGEMENE VOORBEREIDING.....	5
1.1. HOOGTE VAN DE BANK - POSITIE VAN DE ARM.....	5
1.2. PLAATSING VAN DE BANK TEN OPZICHTE VAN HET KLAVIER.....	5
1.3. PLAATSING EN HOUDING VAN HET LICHAAM OP DE BANK	6
1.4. HOUDING VAN DE HAND.....	6
2. VOORBEREIDEN EN BESPELEN VAN DE MANUAALTOETS	7
2.1. VOORBEREIDEN MANUAALTOETS.....	7
2.2. POSITIE VAN DE POLS EN DE HAND BIJ DE VOORBEREIDING	7
2.3. BESPELEN VAN DE MANUAALTOETS	7
2.4. BESPELEN VAN DE MANUAALTOETS BIJ SNELLE PASSAGES	8
2.5. DUBBELGREPEN	9
2.6. SPECIFIEKE SPEELWIJZE VOOR SPECIFIEKE BEIAARDEN	10
2.6.1. <i>Beiaarden met een slechte mechaniek en zeer zware bespeelbaarheid</i>	10
2.6.2. <i>Zeer lichte beiaarden</i>	10
3. VOORBEREIDEN EN BESPELEN VAN DE PEDAALTOETS.....	11
3.1. VOORBEREIDEN PEDAALTOETS	11
3.2. BESPELEN VAN DE PEDAALTOETS.....	11
3.3. DYNAMIEK IN KLANK BIJ BESPELEN PEDAAL.....	11
4. DYNAMIEK IN KLANK BIJ BESPELEN MANUAAL	12
4.1. ALGEMENE REGEL.....	12
4.2. DYNAMISCH ACCENT EN SFORZANDO	13
4.2.1. <i>Dynamisch accent</i>	13
4.2.2. <i>Sforzando</i>	14
5. ARTICULATIE	15
5.1. ACCENTEN	15
5.1.1. <i>Dynamisch accent</i>	15
5.1.2. <i>Agogisch accent</i>	15
5.2. RUSTPUNTEN EN KOMMA'S.....	16
5.3. PIZZICATO EN LEGATO.....	16
5.3.1. <i>Pizzicato</i>	16
5.3.2. <i>Legato</i>	16
5.4. MUZIKALE BOGEN.....	17
5.5. ARPEGGIO	17
5.6. VERSIERINGEN	19

6. HANDZETTING	20
7. TREMOLO	22
7.1. ALGEMENE RICHTLIJNEN, ONAFHANKELIJK VAN HET TYPE TREMOLO	22
7.1.1. <i>Het begin van de tremolo</i>	22
7.1.2. <i>Het einde van de tremolo</i>	22
7.1.3. <i>Het middendeel van de tremolo</i>	22
7.1.4. <i>Opeenvolgende tremolo's</i>	23
7.1.5. <i>Algemene opmerkingen</i>	23
7.2. RITMISCHE TREMOLO	24
7.3. VRIJE TREMOLO	25
8. BESLUIT	26

DEEL 2: TECHNISCHE OEFENINGEN EN STUDIES

1. Algemene voorbereiding

1.1. Hoogte van de bank - Positie van de arm

Richtlijn:

Gebruik volgend hulpmiddel om de hoogte van de bank te bepalen:

- zorg voor een gestrekte en rechte rug
- plaats de hand op een toets, zonder deze in te drukken
- de onderarm moet dezelfde lijn volgen als de toets (lager mag ook)

Indien te hoog, dan moet je de bank lager plaatsen.

Opmerkingen:

- Als de bank te hoog staat, is het niet mogelijk om de polsbeweging toe te passen die verder in deze methode wordt beschreven. Het is bovendien van essentieel belang om ten allen tijde een ontspannen houding aan te nemen, zonder het gevoel te hebben dat je naar voor leunt.
- Als de bank té laag staat, staan de bovenbeenspieren teveel onder spanning.
- Bovenstaande richtlijn houdt in dat **de bank redelijk laag** wordt geplaatst en dat er bijgevolg een kleine inspanning wordt gevraagd van de voetspieren om het voeteinde steeds naar boven te richten. Er is echter wel een moment van "ontspanning" van deze voetspier op het moment dat je een pedaaltoets voorbereidt en gebruikt (zie verder). Zorg ervoor dat je de bank ver genoeg naar voor plaatst, om dit gedeeltelijk te compenseren (zie 1.2.)

1.2. Plaatsing van de bank ten opzichte van het klavier

Richtlijnen:

- De bank staat kort tegen het klavier.
- Lange personen gaan verder naar achter zitten (het bovenbeen steunt nog tot bijna in de helft op de bank)
- Korte personen zitten meer naar voor.

Opmerking:

- Als de bank te ver naar achter is geplaatst, dan verlies je snel je evenwicht waardoor het klavier dienst moet doen als steun. Dit is zeker te vermijden, **het pedaal is geen voetsteun!**
- Vele beiaardiers veranderen de hoogte van de bank, hoewel het beter is om de plaats van de bank te veranderen, in combinatie met meer naar voor of meer naar achteren te zitten. Hoe dan ook primeert steeds de richtlijn m.b.t. de positie van de arm, zoals beschreven onder 1.1.

1.3. Plaatsing en houding van het lichaam op de bank

Het lichaam is ongeveer in het midden geplaatst ten opzichte van het middelpunt van het pedaal.

Richtlijnen:

- De As in het midden van het pedaal kan als referentie dienen als middelpunt van het lichaam.
- Het bovenlichaam beweegt soepel van links naar rechts zodat de onderarmen (of toch minstens de richting van de handen) zoveel mogelijk loodrecht ten opzichte van het klavier staan.

Om bijvoorbeeld de bovenste octaven van het manuaal te bespelen, is dus een combinatie noodzakelijk van heupbeweging én armbeweging(en).

- In enkele gevallen is het wenselijk om met gebogen rug te spelen (en te buigen naar het klavier toe), bijvoorbeeld bij zachte passages. Hierdoor ligt de elleboog lager dan de verlening van de toets, met een nog betere controle tot gevolg.

Opmerkingen:

- Het bespelen van de beiaard vergt niet zozeer een fysiek zware inspanning, maar wel een goede beweeglijkheid van het bovenlichaam, in combinatie met snelle en vooral soepele bewegingen van de armen en handen.

1.4. Houding van de hand

Het klavier wordt meestal bespeeld met een half gesloten hand, hoewel het dikwijls zinvol is om enkel de vingertoppen als aanrakingspunt te hebben met de toets (zie 2.6.2).

Richtlijnen:

- De hand is half gesloten, m.a.w. de vingertoppen raken de handpalm niet.
- De duimen zijn als het ware zacht vastgeplakt op het middelste gedeelte van de wijsvinger (in de plooi tussen het vingertopje en de tweede vingerkoot), zonder echter spieren op te spannen.

Opmerking:

- Duimen die steeds omhoog staan, belemmeren een zeer snelle voortbeweging van de handen, ter voorbereiding van de toetsen (zie verder).
- Deze richtlijn heeft betrekking op het moment dat de toets bespeeld wordt. Bij zeer trage passages is de hand volledig ontspannen (dus niet in gesloten palm) om zo soepel mogelijk over te gaan naar de voorbereiding van de volgende toets. Dit "ballet van de handen" ondersteunt de soepele speelwijze.

2. Voorbereiden en bespelen van de manuaaltoets

2.1. Voorbereiden manuaaltoets

Richtlijnen:

- De hand die net een toets volledig heeft ingedrukt zal onmiddellijk overgaan naar de volgende toets en deze tot meer dan in de helft indrukken, zelfs als deze pas bijvoorbeeld in de volgende maat moet worden bespeeld.
- Minstens één van de handen heeft steeds minstens 1 toets al voor de helft ingedrukt (of iets minder ingedrukt afhankelijk van de dynamiek, zie verder).
Contact met de toets, zonder deze in te drukken, is niet voldoende!
Dit met uitzondering van zeer snelle passages, zie 2.4.
- Bij het instuderen van muziek moet nauwgezet gelet worden op deze voorbereiding. Het is handig om bij het toepassen van deze methode in het begin de nodige aantekeningen op de partituur te maken (zie eerste studies).

Notatie:

- verticaal streepje boven de noot = rechterhand
- verticaal streepje onder de noot = linkerhand

2.2. Bespelen met half gesloten hand

2.2.1. Positie van de pols en de hand bij de voorbereiding

Richtlijnen:

- De bovenkant van de hand is op het moment van de voorbereiding iets naar binnen gedraaid, bijvoorbeeld ca 1 tot 2 cm ten opzichte van de onderkant van de hand (dus naar links voor de rechterhand, en naar rechts voor de linkerhand).
- Draai tegelijkertijd de bovenkant van de hand in uw richting door de pols naar beneden te bewegen.

2.2.2. Bespelen van de manuaaltoets

Richtlijnen:

- De toets werd eerst zoveel mogelijk voorbereid (zie punt 2.1).
- Het effectief bespelen van de toets gebeurt als volgt:
 - a) Draai het polsgewricht (die reeds naar binnen is gedraaid, zie 2.2.1) met een korte en vinnige beweging naar rechts (voor de rechterhand), of naar links (voor de linkerhand).
 - b) Draai tegelijkertijd de hand naar omlaag (dus met pink naar beneden), zonder de onderarm naar voor of naar beneden te bewegen.

Terwijl de hand omlaag gaat, gaat de pols en het bovenste gedeelte van de onderarm nu automatisch naar omhoog.

- Enkel in bepaalde gevallen (vb voor het spelen van een FF, zie verder) mag de onderarm een bijkomende druk uitoefenen. Het betreft het vooruit duwen van de draaiende hand.

Opmerkingen:

- De **spieren rond het polsgewricht mogen niet gespannen staan.**
- Probeer bovendien steeds voor te stellen dat je een botsbal hebt ingedrukt, met een opspringend effect tot gevolg.

Demonstratie-video: www.koenvanassche.be – Publicaties

2.2.3. Bespelen van de manuaaltoets bij snelle passages

Bij snelle passages is het uiteraard moeilijk om steeds de voorbereiding (zie hierboven) volledig uit te voeren, maar ook hier is een soepel polsgewricht noodzakelijk.

Richtlijnen:

- De toets die als eerste zal worden bespeeld (dus het begin van de snelle passage), is zoveel mogelijk voorbereid.
- Werkwijze:
 - Tijdens de snelle passage is eveneens **het polsgewricht ontspannen !**
 - De onderarm geeft korte, vinnige bewegingen, waarbij het ontspannen polsgewricht automatisch de hand naar beneden drukt (wegslingerende beweging).
 - Dynamische verschillen worden, enkel bij snelle passages, verkregen door kleine tot grote druk op de onderarm.

2.3. Bespelen met de vingertoppen

Richtlijnen:

- Gebruik de wijsvinger en de middenvinger te samen, alsof deze aan elkaar zijn vastgeplakt.
- De voorbereiding is dezelfde zoals bij 2.1, maar dan met de vingertoppen.
- Terwijl de toets wordt ingedrukt via de vingertoppen, is de pols eveneens ontspannen, maar er is uiteraard geen verticale beweging zoals bij 2.2.2.

Opmerkingen:

- Deze werkwijze is zeker aan te raden voor herhaalde noten of in zeer trage passages in pianissimo. Het geeft immers de mogelijkheid om nog zachter en soepeler te spelen.
- Van bij het begin van de beiaardstudie is het essentieel om de afwisselende combinatie aan te leren van het bespelen met de half gesloten hand én het bespelen met de vingertoppen.

2.4. Dubbelgrepen

Het is uiteraard mogelijk om meer dan twee noten tegelijkertijd te spelen door gebruik te maken van een dubbelgreep, m.a.w. met open handen waarbij - in geval van 4 noten - meestal per hand telkens de duim en de wijsvinger + middelvinger worden gebruikt.

In de praktijk komt een combinatie van 1 gesloten hand (1 noot) + 1 open hand (minstens 2 noten) veelvuldig voor.

Richtlijnen:

- Een goede voorbereiding is ook hier onontbeerlijk voor een goede uitvoering.
- Als het geen Arpeggio betreft (zie 5.5), moeten alle noten **steeds tegelijk klinken!** Dit vraagt in de praktijk veel oefening en ervaring, zeker in functie van de verschillende beiaarden en hun specifieke eigenschappen.

Notatie:

- verticale haak links van de noten [= open linkerhand
- verticale haak rechts van de noten] = open rechterhand

2.5. Speelwijze voor specifieke beiaarden

2.5.1. Beiaarden met een slechte tractuur en/of zeer zware bespeelbaarheid

Richtlijnen:

- Concentreer vooral op de voorbereiding én de armbeweging, veel minder op de polsbeweging.
- De pols is in dit geval het best minder beweeglijk.

2.5.2. Zeer lichte beiaarden

Op deze instrumenten pas je veelvuldig de techniek toe met de vingertoppen, zie 2.3.

3. Voorbereiden en bespelen van de pedaaltoets

3.1. Voorbereiden pedaaltoets

In tegenstelling tot het manuaal is het voorbereiden van het pedaal beperkter.

Richtlijnen:

- Zorg ervoor dat de voeten steeds contact houden met het pedaal.
- Bij zachte passages is het aangewezen om de pedaaltoets eveneens reeds op voorhand in te drukken.

Opmerking:

- Als je deze werkwijze goed toepast én als de muziek goed wordt ingestudeerd, is het dragen van schoeisel overbodig, zelfs op zware beiaarden. Het pedaalspel zonder schoeisel geeft meer controle en contact met het pedaal, hetgeen zondermeer aan te raden is.

3.2. Bespelen van de pedaaltoets

Richtlijnen:

- Duw het voeteinde naar omlaag, van zacht tot hard naargelang de gewenste dynamiek.
- Desgewenst wordt de voet onmiddellijk verplaatst naar de volgende pedaaltoets.

Eventueel kan je de voet ook op een pedaaltoets houden (bijvoorbeeld als er een lange tijd geen pedaal moet worden gespeeld), maar **nooit volledig ingedrukt** !

3.3. Dynamiek in klank bij bespelen pedaal

Richtlijnen:

- Maak een dynamisch verschil door het voeteinde sneller (en harder) of trager (en zachter) te bewegen.
- Enkel voor zware beiaarden kan het af en toe nodig zijn een bovendruk te geven met het bovenbeen.

4. Dynamiek in klank bij bespelen manuaal

4.1. Algemene regel

Bij goede toepassing van deze methode is het eenvoudig om dynamische verschillen te maken, gaande van PP en P, over MF, naar F en FF.

De elementen die hiervoor moeten worden gebruikt, zijn - **in volgorde van belangrijkheid** - de volgende:

a) Voorbereiding

- zo diep mogelijk voor PP, en P
- minder diep voor MF
- nauwelijks of niet indrukken voor F
- niet indrukken of zelfs een kleine bovenhandse beweging voor FF (enige uitzondering waarbij bovenhandse beweging mag toegepast worden)

b) Polsbeweging (zoals beschreven in 2.2.2) en handbeweging

- zo traag mogelijk voor PP en P
- traag voor MF
- snel voor F
- zeer snel voor FF

c) Onderarm

- geen enkele bijkomende druk met de onderarm voor PP, P, en MF
- bijkomende druk met de onderarm voor F
- zware bijkomende druk met de onderarm voor FF

Enkele raadgevingen:

- Pas de dynamiek aan afhankelijk van de te bespelen beiaard, bijvoorbeeld tot maximum een MF voor een lichte beiaard in een volledig open toren, of tot maximum een F voor een zware beiaard in een lage toren.
- Een uitspringend effect (bijvoorbeeld een FF of een Sforzando) maakt deel uit van de volledige waaier van de dynamische mogelijkheden van het beiaardspel. Gebruik het echter steeds in combinatie met de andere dynamische effecten.
- Houd steeds de volgende twee opmerkingen in gedachte:
 - **Zelfs de mooiste beiaard klinkt onaangenaam als deze te hard wordt bespeeld** (met uitzondering van kortstondige effecten).
 - **Het maken van duidelijke dynamische verschillen is één van de basiselementen om tot een mooie vertolking te komen.**
Bij het bespelen van beiaarden in een hoge en/of gesloten toren, is het essentieel om te overdrijven in de fraseringen én de dynamiek.

Richtlijn bij beiaarden met een slechte mechaniek:

- Dynamische verschillen worden verkregen door verschil in druk van de onderarm.

4.2. Dynamisch accent en Sforzando

4.2.1. Dynamisch accent

Richtlijnen:

- Gebruik de juiste elementen (zie 4.1) om het dynamisch accent harder te spelen (MF, F of FF, afhankelijk van het gewenste resultaat).
- Gebruik de juiste elementen (zie 4.1) om **de andere noten zachter** te spelen.

Opmerking i.v.m. lichte beiaarden, of beiaarden in een open en/of lage toren:

- Speel de dynamische accenten minder hevig, en met nog meer aandacht om de niet-geaccentueerde noten zachter te spelen.

4.2.2. Sforzando

Richtlijnen:

- Volg hetzelfde principe zoals bij de accentnoot.
- De polsbeweging is echter zeer vinnig en de onderarm geeft een grote bijkomende druk.
- Zorg voor groot "**botsbal-effect**" (zie boven) om de contacttijd van de klepel met de klok tot een minimum te beperken.

Hierdoor komen de hoogste boventonen van de klok nog meer tot uiting en heb je dus een heldere klank.

5. Articulatie

De beiaard is een instrument dat in bijna alle gevallen is opgesteld in een toren waarbij de klanken niet onmiddellijk en niet altijd rechtstreeks tot bij het publiek komen.

Hierdoor is het voor de beiaardier noodzakelijk om in vele gevallen te **overdrijven in de articulatie!**

5.1. Accenten

Een accent is de nadruk die je legt op een noot of een akkoord door middel van een kleine verlenging (**agogisch accent**) of door middel van een versterking (**dynamisch accent**) van de gewenste noot of akkoord, meestal op bepaalde tellen van de maat.

Afhankelijk van het muziekgenre kunnen beide accenten afzonderlijk of te samen worden gebruikt.

De accenten zijn noodzakelijk om een duidelijke weergave van de muziek te bekomen, gelet op de lange uitklinktijden van de klokken. In snelle passages is het bovendien de basis (en steun) die je kan inbouwen om alle noten gelijkmatig te laten klinken.

5.1.1. Dynamisch accent

Pas de werkwijze toe zoals beschreven in 4.2.1

5.1.2. Agogisch accent

Werkwijze:

- De betrokken noot wordt iets verlengd in tijd.

Om echter geen afbreuk te doen aan het algemene tempo, moeten de daaropvolgende noten in een iets gewijzigd (sneller) tempo gespeeld worden, bijvoorbeeld tot bij de volgende maat.

Opmerkingen:

- Met een agogisch accent kan je letterlijk en figuurlijk inspelen op de lange uitklinktijd van de klok. Deze zal immers minder bruusk onderbroken worden door de volgende noot, en is dus duidelijker aanwezig.
- Gebruik deze accenten met de nodige aandacht, wetende dat het niet in alle muziekstijlen in eenzelfde mate kan worden toegepast.

5.2. Rustpunten en komma's

Enkele richtlijnen:

- Respecteer nadrukkelijk de genoteerde rusten van de partituur.
- Als het muziektype het toelaat, is het wenselijk om bijvoorbeeld op het einde van een muzikale zin, een duidelijke komma in te lassen, of om een genoteerde rust net iets langer te maken.
- Maak voor jezelf ook een effectieve adempauze.
- Accentueer een komma niet alleen door het respecteren van de korte rustpauze, maar tevens ook door een klein dynamisch verschil te maken tussen de muziek ervóór en erna.

5.3. Pizzicato en Legato

De uitklinktijd van een klok kan je beïnvloeden door de polsbeweging (traag of snel), weliswaar in zeer beperkte mate. In combinatie met de interpretatie van de context, kan je echter wel een verschil maken tussen pizzicato en legato.

5.3.1. Pizzicato

Enkele richtlijnen:

- Voorbereiding: afhankelijk van de gewenste sterkte
- Polsbeweging: zeer vinnig
- Onderarm: geen enkele bovendruk, want anders verkrijg je een accentnoot
- Maak de contacttijd zo kort mogelijk door de arm te laten opspringen, "botsbal"-effect.
- Interpreteer de context (de noten vóór en na de pizzicato) uitdrukkelijk als legato-noten (zie onder).

5.3.2. Legato

Enkele richtlijnen:

- Voorbereiding: afhankelijk van de gewenste sterkte
- Polsbeweging: zo traag mogelijk
- Onderarm: gebruik de onderarm om de gewenste dynamiek te verkrijgen, dit in tegenstelling tot de algemene richtlijn
- In zoverre het muziektype het toelaat: verleng de te spelen legato-noot, zoals bij een agogisch accent

Opmerkingen:

- Bovenstaande heeft betrekking op 1 noot die nadrukkelijk legato moet worden gespeeld. Als je immers de beiaard gewoon bespeelt, zal alles legato klinken met uitzondering van de pizzicato-noten.
- Het verschil tussen gewoon beiaardspel en nadrukkelijk legato-beiaardspel is de polsbeweging die bij het laatste zo traag mogelijk moet zijn en die dus hier tijdelijk niet de functie heeft zoals beschreven bij de dynamiek (zie 4.1). Het verkrijgen van de gewenste dynamiek is in dit geval tijdelijk afhankelijk van de druk van de onderarm.

5.4. Muzikale bogen*Enkele richtlijnen:*

- Indien het muziektype het toelaat: maak een korte komma vóór en/of na de muzikale boog.
- Maak duidelijk een dynamisch verschil tussen het begin, het midden en het einde van de boog. Afhankelijk van het muziektype kan dit bijvoorbeeld gaan van P naar MF en daarna terug P.
- Alle noten van de muzikale boog worden uitdrukkelijk legato gespeeld (zie 5.3)

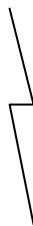
5.5. Arpeggio

Een arpeggio (gebroken akkoord) kan op verschillende manieren worden uitgevoerd:

a) Noot per noot (telkens met gesloten handen) waarbij de handen elkaar niet kruisen,

Voorbeeld: do¹ (links) - sol¹ (rechts) - mi¹ (links) - do² (rechts)

Notatie: verticale gebroken streep

b) Noot per noot (telkens met gesloten handen) waarbij de handen elkaar kruisen

Voorbeeld: do¹ (links) - mi¹ (rechts) - sol¹ (links) - do² (rechts)

Notatie: verticale gebroken streep, met bovenaan een pijltje

- c) Via een dubbelgreep (zie 2.5.): 1 of 2 noten met open linkerhand + 1 of 2 noten met open rechterhand

Notatie: verticale gebogen streep

Richtlijnen:

- Indien noot per noot:
 - Accentueer duidelijk de laatste noot van de arpeggio, met extra aandacht om de voorgaande noten zachter te spelen!
 - Bij grote gebroken akkoorden (vb in een bereik van twee octaven): zoek naar een goede handzetting om de voorlaatste noot met een andere hand te kunnen spelen dan de laatste noot (accentnoot).
 - Bij grote gebroken akkoorden, uitgevoerd op beiaarden in een hoge, gesloten toren: zorg eventueel in het midden van de arpeggio voor een klein tussentijds accent op een belangrijke akkoordnoot.
- Via een dubbelgreep:
 - In de praktijk is dit de moeilijkste uitvoering van een arpeggio, maar het geeft in bijna alle gevallen het mooiste resultaat. Afhankelijk van de akkoordnoten (vb in geval van combinatie van hele tonen met chromatische of diatonische tonen) is het echter beter om het noot per noot uit te voeren, zeker als blijkt dat het resultaat moeilijk gelijkmatig te verkrijgen is.
 - Een goede en diepe voorbereiding is essentieel voor een goede vertolking van een arpeggio via een dubbelgreep.

Algemene opmerkingen:

- De noten van de arpeggio moeten **steeds perfect gelijkmatig** klinken (zoals bijvoorbeeld 4 opeenvolgende zestienden), hetgeen een heel uitgebreide studie vergt én de nodige ervaring, zeker op beiaarden met een slechte tractuur.
- "Bezin eer je begin": slecht uitgevoerde arpeggio's is één van de hoofdoorzaken van onaangenaam klinkend beiaardspel.

5.6. Versieringen

Zie specifieke literatuur voor de uitvoeringswijze van de gangbare versieringen.

Bij uitvoering van versieringen op de beiaard is de handzetting zeer belangrijk én is het noodzakelijk om grote aandacht te geven aan dynamische verschillen.

Voorbeelden:

a) doorstreepte voornoot, m.a.w. als optijd:

- Speel de voornoot zo zacht mogelijk én - in de mate van het mogelijke - bespeeld met een andere hand dan de hoofdnoot (let op de voorbereiding).
- Speel de hoofdnoot (dus op de tijd) met een dynamisch accent

b) niet doorstreepte voornoot, m.a.w. op de tel beginnen + eventueel een ontdubbeld ritme van de daaropvolgende noot (noten) (afhankelijk van de muziekstijl):

- dynamisch accent op de voornoot en de hoofdnoot zachter
- indien verschillende voornoten: dynamisch accent op de eerste voornoot, met een zeer duidelijk agogisch accent in een overdreven diminuendo voor de daaropvolgende noten

c) trillers:

- in de meeste gevallen: het begin van de triller met een duidelijk dynamisch accent
- voor lange trillers: eventueel duidelijke dynamische verschillen tijdens de triller (afhankelijk van het muziektype)

6. Handzetting

Het is niet mogelijk om dit volledig samen te vatten in een technische beschrijving. In de praktijk moet een juiste handzetting immers telkens bekeken worden in functie van de partituur (het is dikwijls ook afhankelijk van het tempo).

Er zijn echter wel volgende algemene richtlijnen die je hierbij in beschouwing kan nemen:

a) zorg voor een zo groot mogelijke afwisseling tussen de handen

- Enkel op deze wijze heb je de mogelijkheid om zoveel mogelijk noten goed voor te bereiden.
- Als blijkt dat beide handen teveel kruisen, dan moet je overwegen om een aantal noten met eenzelfde hand te spelen. Probeer dit echter steeds te vermijden als er een accentnoot tussen zit (zie onder).

b) accentnoten, en de passages vóór en na een accentnoot

- Zoek in de partituur naar de accentnoten en zorg ervoor dat je de noot vóór de accentnoot bespeelt met een andere hand dan de accentnoot zelf, zeker bij snelle passages.
- Logischerwijze is het meestal de linkerhand die de voorgaande noot speelt, en de rechterhand die de accentnoot speelt, als de accentnoot een hoge toon is (dus aan de rechterkant van het klavier), en omgekeerd voor lage tonen.
- Eens de accentnoten opgezocht (en de juiste handzetting gevonden voor de accentnoot én de voorgaande noot), kan je daarna de partituur verder uitwerken voor wat de passage vóór en na de accentnoot betreft, rekening houdend met de richtlijn dat je de handen zoveel mogelijk afwisselt.

Opmerkingen:

- Deze richtlijn is uitermate belangrijk om de voorgaande noot zachter te kunnen spelen in vergelijking met de accentnoot.
- De noot die volgt op de accentnoot, kan - als blijkt dat het niet anders kan - wél met dezelfde hand bespeeld worden als de accentnoot, mits een klein agogisch accent (bijvoorbeeld in een passage die begint met een accentnoot), dit om zeker te zijn dat je een klein dynamisch verschil kan maken tussen beide noten.

Notaties:

- verticaal streepje boven de noot = rechterhand
- verticaal streepje onder de noot = linkerhand

- horizontale haak boven de noten \lrcorner = twee of meer opeenvolgende noten met rechterhand
- horizontale haak onder de noten \llcorner = twee of meer opeenvolgende noten met linkerhand

- dubbelgreep: verticale haak links van de noten $[$ = open linkerhand
- dubbelgreep: verticale haak rechts van de noten $]$ = open rechterhand

7. Tremolo

De "tremolo" of het "tremoleren" is de techniek waarbij twee of meer noten gedurende een korte tijd snel alternerend worden herhaald (gerepeteerd) om alzo de uitklinktijd van de betrokken tonen te verlengen.

Er zijn drie soorten tremolo's:

- ritmische tremolo **in 2** (te vergelijken met het spelen van een passage met achtsten, zestienden of tweeëndertigsten, afhankelijk van het tempo)
- ritmische tremolo **in 3** (te vergelijken met het spelen van een passage met triolen of sextolen, afhankelijk van het tempo)
- vrije tremolo

Het bepalen van de te gebruiken tremolo is afhankelijk van het muziktype en de muzikale context. De meeste tremolo's zullen eerst langdurig ritmisch zijn, om nadien over te gaan in een vrije tremolo.

7.1. Algemene richtlijnen, onafhankelijk van het type tremolo

7.1.1. Het begin van de tremolo

a) Indien het begin van tremolo niet uitzonderlijk zacht moet klinken:

- Begin met beide handen tegelijk, daarna volgt steeds eerst de rechterhand, en daarna alternerend linkerhand - rechterhand.
- Articuleer op deze eerste noten een duidelijk accent (zowel dynamisch als agogisch).

b) Indien het begin van de tremolo zacht moet klinken:

- Begin met de linkerhand.
- Articuleer op deze eerste noot een duidelijk agogisch accent (uiteraard zonder dynamisch accent), en begin zo zacht mogelijk.

7.1.2. Het middendeel van de tremolo

- Dit moet duidelijk zachter klinken, m.a.w. handen zeer laag houden.
- Bij ritmische tremolo: tussentijdse accenten
Bij vrije tremolo: geen accenten
- Dynamisch verschil in het midden van de tremolo (vb van P naar F) verkrijg je door bovendruk vanuit de onderarm. De polsspieren zijn nooit opgespannen.

7.1.3. Het einde van de tremolo

a) Indien het einde van de tremolo sterk moet klinken:

- Indien mogelijk: eindig met beide handen tegelijk en speel een dynamisch accent op de slotnoot (of slotnoten).
- Als het muziktype het toelaat, kan je een krachtig einde van een tremolo ook bekomen door een (al of niet uitgebreide) arpeggio te spelen van het betrokken akkoord.

b) Indien het einde van de tremolo zacht moet klinken:

- Eindig steeds met de rechterhand, of - voor de gevorderden - maak een zachte arpeggio met een open dubbelgreep.
- Maak een morendo op het einde.

7.1.4. Opeenvolgende tremolo's

- Indien de partituur geen accentnoot vermeldt voor elke tremolo: begin steeds de volgende tremolo met de linkerhand. Deze bespeelt immers de zwaarste klok, waardoor de onmiddellijke overgang naar de volgende tremolo (meestal een ander akkoord) heel duidelijk is.
- Indien de partituur wel een accentnoot vermeldt voor elke tremolo: begin in de mate van het mogelijke met beide handen samen én met de duidelijke articulatie van een dynamisch accent.
- Zelfs als de partituur geen accentnoot vermeldt, maak dan toch een licht dynamisch accent in het begin van elke nieuwe tremolo, eventueel in combinatie met een agogisch accent bij bijvoorbeeld romantische muziek.

7.1.5. Algemene opmerkingen

- Polsbeweging: in tegenstelling tot de algemene richtlijn, wordt de tremolo gespeeld met de polsbeweging zoals beschreven in 2.4. Dit omwille van de snelheid van de tremolo.
- Tremolo's die **niet gelijkmatig** zijn uitgevoerd, of met **geen enkel dynamisch verschil, klinken hoogst onaangenaam.**

Een mooi effect voor bijvoorbeeld een lange tremolo beginnend met Forte, is:

- een S_fz in het begin (beide handen tegelijk én met agogisch accent)
 - piano subito na beginakkoord
 - daarna lichte crescendo
 - daarna diminuendo en eindigend met een morendo
- De snelheid van de tremolo wordt bepaald door het muziktype én door de zwaarte van de beiaard, waarbij op zware beiaarden (of beiaarden met stugge tractuur) iets trager wordt getremoleerd dan op lichtere beiaarden.

7.2. Ritmische tremolo

In de ritmische tremolo worden tussentijdse dynamische accenten gegeven tijdens het tremoleren.

Werkwijze:

- Je geeft dynamische accenten met telkens dezelfde hand, bijvoorbeeld door om de 4 achtsten, of 4 zestienden, enz een accent te geven. Aangezien het accent hier steeds zal worden gegeven na een even aantal tijden, spreken we over een tremolo in 2.
- Door alternerend, m.a.w. telkens met de andere hand, tussentijdse dynamische accenten te geven, verkrijg je een tremolo in 3. In specifieke muzikale contexten kan dit een heel verrassend effect geven met een bijkomende kracht voor de driekwartmaat.
- Het tempo van de ritmische tremolo blijft steeds dezelfde, dus zeker niet versnellen.

Voorbeelden:

- a) Ritmische tremolo in twee
"Recuerdos de la Alhambra", Francisco Tarrega (arr Brian Swager)

The first musical example shows a right-hand part with chords and a left-hand part with a rhythmic tremolo pattern. A green 'con s'ua' marking is above the first measure, and red dots indicate accents on the left-hand notes.

Uit te voeren als volgt:

The second musical example shows a right-hand part with a rhythmic tremolo pattern and a left-hand part with a rhythmic tremolo pattern. A green 's'ua' marking is above the first measure, and red dots indicate accents on the left-hand notes.

The third musical example shows a right-hand part with a rhythmic tremolo pattern and a left-hand part with a rhythmic tremolo pattern. A red 'free tremolo' marking is above the first measure, and red dots indicate accents on the left-hand notes.

a) Ritmische tremolo in drie:

"Menuet en Trio voor beiaard", Staf Nees

met zeer lichte dynamische accenten

7.3. Vrije tremolo

Dit is de tremolo zonder tussentijdse dynamische accenten. Deze kan toegepast worden in muziek met rubato interpretaties.

Werkwijze:

- Start de tremolo alsof het een ritmische tremolo is, maar dan zonder tussentijdse dynamische accenten.
- Na verloop van tijd verlaat je het tempo en kan je iets versnellen (bijvoorbeeld in het middendeel van de tremolo) of iets vertragen (bijvoorbeeld op het einde van de tremolo).
- **Zorg ervoor dat het resultaat altijd perfect gelijkmatig klinkt!**

7.4. Instuderen van een tremolo

Bij het begin van de beiaardstudie is het noodzakelijk om eerst enkel en alleen ritmische tremolo's te studeren.

Dit geeft de enige zekerheid dat nadien ook de vrije tremolo gelijkmatig zal kunnen uitgevoerd worden. De tremolostudie start met heel trage tremolo's, om na verloop van tijd – en bij genoeg controle – te evolueren naar snellere tremolo's.

Zie oefeningen:

A - 6, 7, 8

B - 1, 2, 5

C - 4, 5, 6, 7, 8

8. Besluit

Het is evident dat het bestuderen van een didactische methode voor het bespelen van eender welk instrument enkel kan leiden tot een goed resultaat als je je volledig inleeft in de rol van student en als de oefeningen en muzikale studies met de nodige discipline en inzet worden behandeld.

De voornaamste elementen in deze methode zijn de juiste voorbereiding van de manuaaltoets én de juiste polsbeweging. Het is essentieel om dit in het begin van de studie de volledige aandacht te geven, aan de hand van eenvoudige studies.

Ook voor de reeds ervaren beiaardier is het van groot belang om daarna steeds verschillende technische oefeningen te blijven uitvoeren en om te blijven zoeken naar nog meer verbondenheid ("contact") met het klavier.

DEEL 2 : Technische oefeningen en Studies

Inleiding

Technische oefeningen

De technische oefeningen zijn bedoeld voor zowel beginners als voor gevorderden en zijn onderverdeeld in drie niveau's:

- A: Lager
- B: Middelbaar
- C: Hoger

Het is van groot belang dat de technische oefeningen heel regelmatig worden uitgevoerd en ongeveer één derde van elke oefensessie innemen.

Het is niet mogelijk om snel over te gaan naar een volgend niveau. Eén en ander is natuurlijk afhankelijk van jouw studieritme, maar een studieperiode van minstens 1 jaar is noodzakelijk alvorens over te kunnen gaan naar het volgende niveau.

Het is bovendien uiteraard de bedoeling om elke technische oefening nauwgezet uit te voeren, met grote aandacht voor alle elementen die in het eerste deel van deze methode werden beschreven. Let aandachtig op de uitvoering, streef naar een zo groot mogelijk perfectionisme, en corrigeer waar nodig.

Studies

In tegenstelling tot de technische oefeningen zijn de studies in eerste instantie enkel bedoeld voor het Lager niveau en voor het begin van het Middelbaar niveau. Voor andere studies verwijs ik naar de bestaande beiaardliteratuur.

Video's ter illustratie

Voor een beperkte reeks oefeningen is een video beschikbaar, te bekijken via www.koenvanassche.be, rubriek "Publicaties".

Op dezelfde website kan je in de rubriek "Muziek en Video" verschillende video's terugvinden die eveneens de toegepaste speeltechniek uit deze methode laten zien.

TECHNISCHE OEFENINGEN – Niveau A – Lager**A – 1**

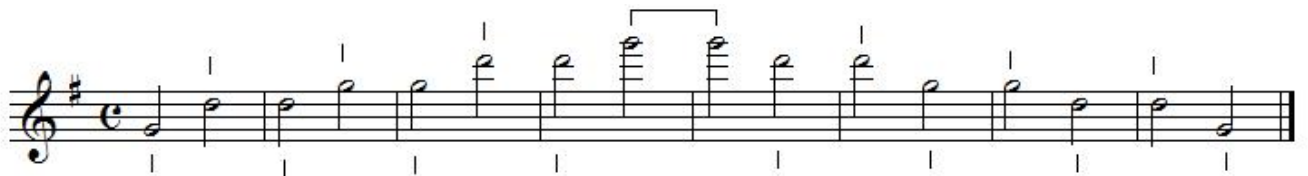
Instuderen van de voorbereiding:

Ontdubbel de noten en studeer het gedurende een tijd zo in. Laat nadien de ontdubbelde noot wegvallen, maar blijf de beweging uitvoeren alsof je de noot gaat spelen.

Speel deze oefening ook in G, D, A, F, Bes en Es (transponeer naar boven)

Voorbeeld: G

Voorbeeldvideo: www.koenvanassche.be - Publicaties

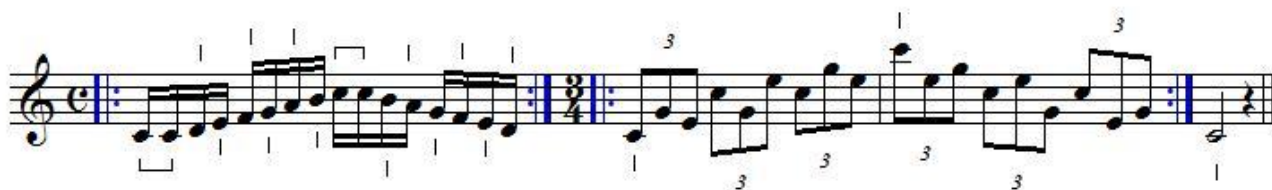
A - 2

Speel deze oefening ook in G, D, A, F, Bes en Es (transponeer naar boven)
 Voorbeeld: F

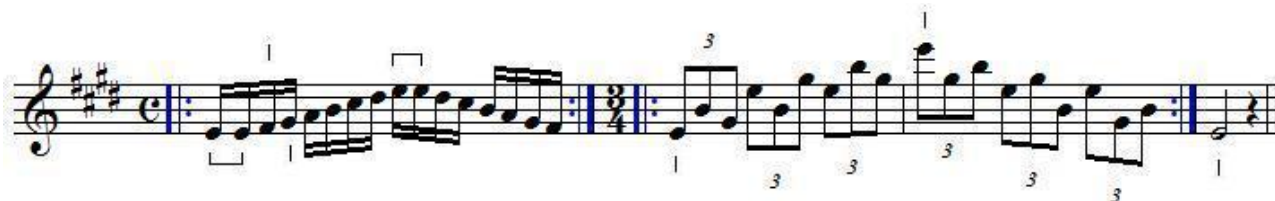
A - 3

Speel deze oefening ook in G, D, A, F, Bes en Es (transponeer naar boven)
 Voorbeeld: Es

A - 4

Speel deze oefening ook in G, D, A, E, F, Bes en Es, As (transponeer naar boven)
 Voorbeeld: E

Let steeds op een goede voorbereiding in het tweede gedeelte!

Voorbeeldvideo: www.koenvanassche.be - Publicaties

A - 5

Speel deze oefening ook te beginnen vanaf de andere hele tonen.

A - 6

1 2 1 2 idem

idem idem idem idem

Speel deze oefening ook in G, D, A, F, Bes en Es (transponeer naar boven)

Deze oefening is uitstekend geschikt voor de ontwikkeling van de motoriek tussen beide handen, maar is eveneens de basis voor de tremelostudie. In de volgende niveaus wordt dit stelselmatig uitgebreid.

Voorbeeldvideo: www.koenvanassche.be - Publicaties

A - 7

1 2 3 én 1 2 3 én idem

idem idem idem idem

Speel deze oefening ook in G, D, A, F, Bes en Es (transponeer naar boven)

A - 8

1 2 1 1 2 1

idem

Speel deze oefening ook in G, D, A, F, Bes en Es (transponeer naar boven)

Voorbeeldvideo: www.koenvanassche.be - Publicaties

TECHNISCHE OEFENINGEN – Niveau B – Middelbaar

Inleiding: blijf de oefeningen A – 4 en A - 5 herhalen, maar dan in snel tempo

B – 1

sfz *p* subito
idem

Speel deze oefening ook in G, D, A, F, Bes en Es (transponeer naar boven)

B – 2

sfz *p* subito
idem

Speel deze oefening ook in G, D, A, F, Bes en Es (transponeer naar boven)

B – 3

Two staves of musical notation in C major, 2/4 time. The first staff contains the following notes and dynamics: C4 (acc), D4 (acc, p), E4 (acc, sfz), F4 (acc, p), G4 (acc, sfz), A4 (acc, idem), B4 (acc), C5 (acc), B4 (acc), A4 (acc), G4 (acc), F4 (acc), E4 (acc), D4 (acc), C4 (acc). The second staff continues with: B4 (acc), A4 (acc), G4 (acc), F4 (acc), E4 (acc), D4 (acc), C4 (acc).

Speel deze oefening ook in G, D, A, F, Bes en Es (transponeer naar boven)
 Voorbeeld: Es

Two staves of musical notation in E-flat major, 2/4 time. The first staff contains the following notes and dynamics: E-flat4 (acc), F4 (acc, p), G4 (acc, sfz), A-flat4 (acc, p), B-flat4 (acc, sfz), C5 (acc, idem), B-flat4 (acc), A-flat4 (acc), G4 (acc), F4 (acc), E-flat4 (acc), D4 (acc). The second staff continues with: C5 (acc), B-flat4 (acc), A-flat4 (acc), G4 (acc), F4 (acc), E-flat4 (acc), D4 (acc).

B – 4

con *guz*

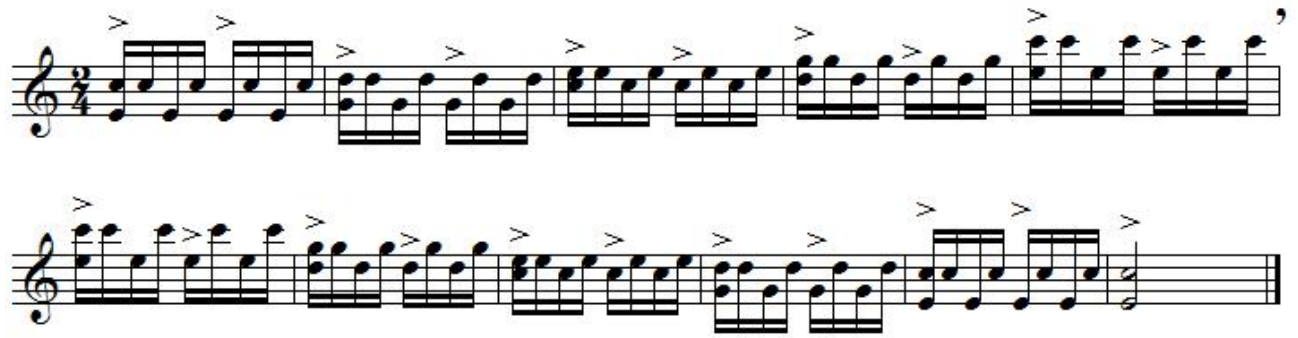
Single staff of musical notation in C major, 2/4 time. Notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. A red dashed line is positioned above the staff.

Speel deze oefening ook in Bes, A en G (transponeer naar beneden)
 Voorbeeld: Bes

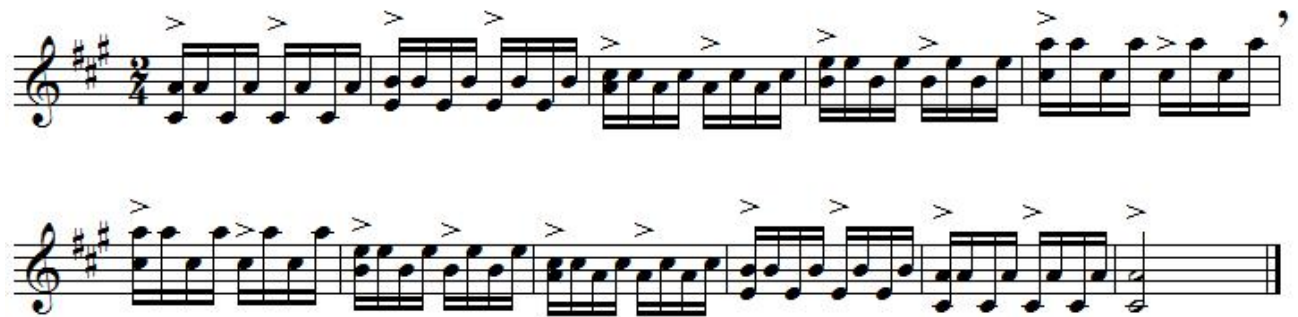
con *guz*

Single staff of musical notation in B-flat major, 2/4 time. Notes: B-flat4, C5, D5, E5, F5, G5, A5, B5, A5, G5, F5, E5, D5, C5. A red dashed line is positioned above the staff.

B – 5

Speel deze oefening ook in G, D, A, F, Bes en Es
 Voorbeeld: A

TECHNISCHE OEFENINGEN – Niveau C – Hoger

Inleiding: blijf de oefeningen A – 4, A – 5, B – 3 en B – 4 herhalen, maar dan in snel tempo

C - 1

Allegro

3

idem

8va

C - 2

Allegro

3

8va

C - 3

C - 4

C - 5

C - 6

C - 7

Musical notation for exercise C-7 in 6/8 time. The first staff shows a sequence of eighth notes with fingerings 1, 2, 3, 1, 2, 3. The second staff shows a sequence of eighth notes. The third staff shows a sequence of eighth notes. The notation includes dynamic markings *Sfz* and *Sfz*, and a green marking *sfz p subito* with a wedge-shaped dynamic hairpin. The exercise ends with "etc".

C - 8

Musical notation for exercise C-8 in 6/8 time. The first staff shows a sequence of eighth notes. The second staff shows a sequence of eighth notes. The exercise ends with "etc".

C - 9

Musical notation for exercise C-9 in 2/4 time. The first staff shows a sequence of eighth notes. The second staff shows a sequence of eighth notes. A green marking *gna* is present above the second staff. The exercise ends with a double bar line.

C - 9 bis

Musical notation for exercise C-9 bis in 2/4 time. The first staff shows a sequence of eighth notes. The second staff shows a sequence of eighth notes. A green marking *gna* is present above the second staff. The exercise ends with a double bar line.

C – 10

The image shows a musical score for exercise C-10, consisting of three staves of music in 2/4 time. The first two staves contain a continuous eighth-note tremolo pattern. The third staff continues the pattern and ends with a double bar line. A green '8va' marking with a dashed line indicates an octave shift for the final measure of the third staff.

SLOT

Blijf nadien steeds minstens de volgende oefeningen herhalen, maar dan in een nog sneller tempo:

A – 4 en A - 5

B – 3 en B – 4

C – 1, C – 2, C – 9 en C – 10

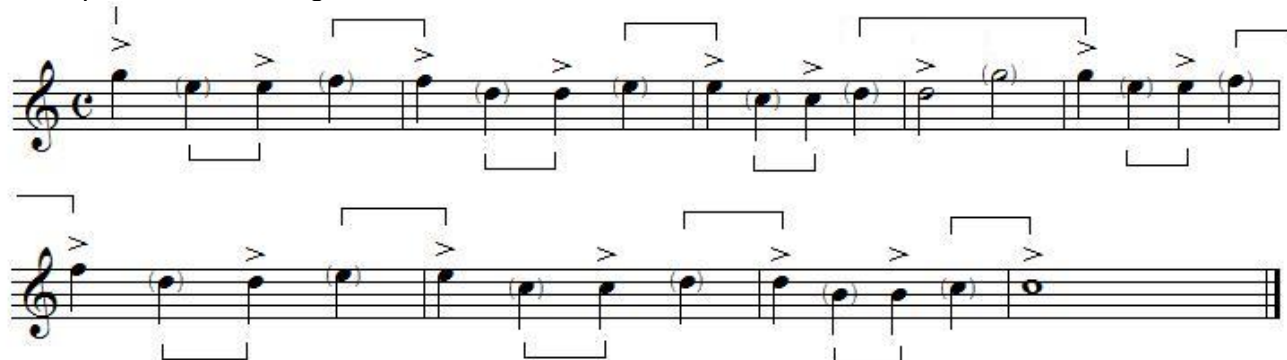
Alle ritmische tremolostudies, ad libitum

STUDIES (Lager en begin van Middelbaar)

Oef 1

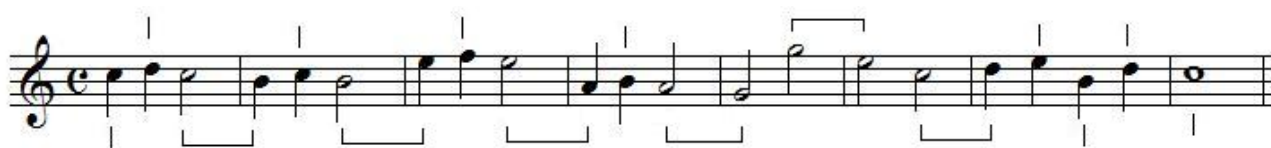

Let op de voorbereiding, cfr technische studie A - 1

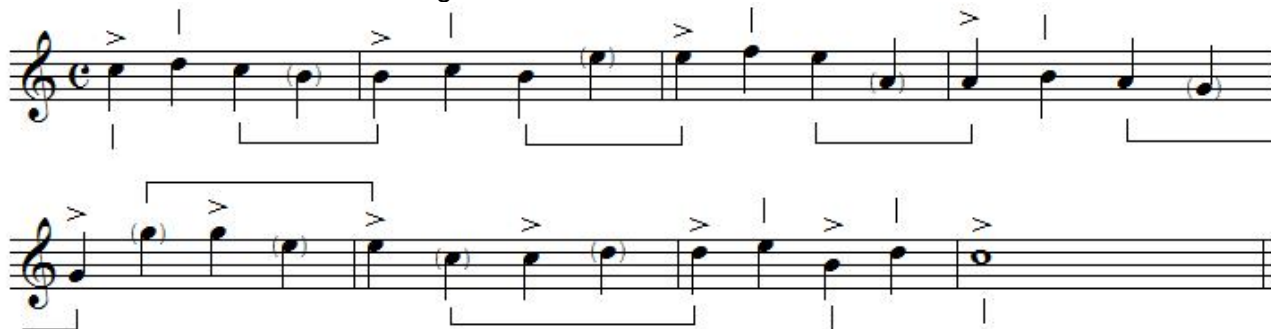

Voorbeeldvideo: www.koenvanassche.be - Publicaties

Oef 2

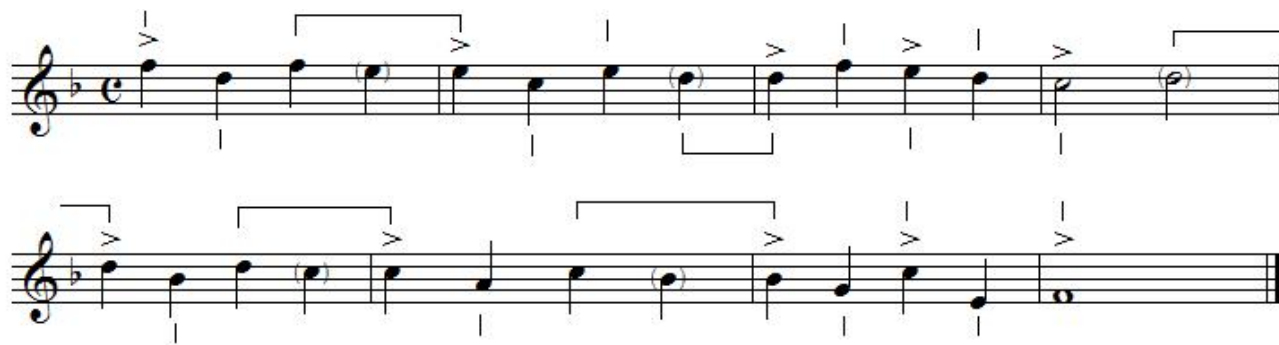
Instuderen met de voorbereidingen:

Oef 3

Instuderen met de voorbereidingen:

Oef 4

Instuderen met de voorbereidingen:

Oef 5

Voorbeeldvideo: www.koenvanassche.be - Publicaties

Oef 11

Two staves of musical notation for Oef 11. The first staff contains six measures of eighth-note patterns, each starting with an accent (>). The second staff contains five measures of eighth-note patterns, also starting with accents, and ends with a double bar line.

Oef 12

Two staves of musical notation for Oef 12. The first staff contains ten measures of eighth-note patterns, each starting with an accent (>) and a slur. The second staff contains ten measures of eighth-note patterns, each starting with an accent (>) and a slur, and ends with a double bar line.

Oef 13

The musical score for Oef 13 consists of five staves of music in treble clef, 2/4 time. The first staff begins with a dynamic marking of *mf* and includes accents (>) and slurs. The second staff starts at measure 5, the third at measure 8, and the fourth at measure 11. The fifth staff starts at measure 14 and concludes with a double bar line. The notation includes eighth and sixteenth notes, rests, and various articulation symbols such as accents and slurs.

Oef 14

Bespelen van de toets met de vingertoppen (zie aanduiding). Pas deze methode naar believen ook toe op de volgende oefeningen.

Oef 15

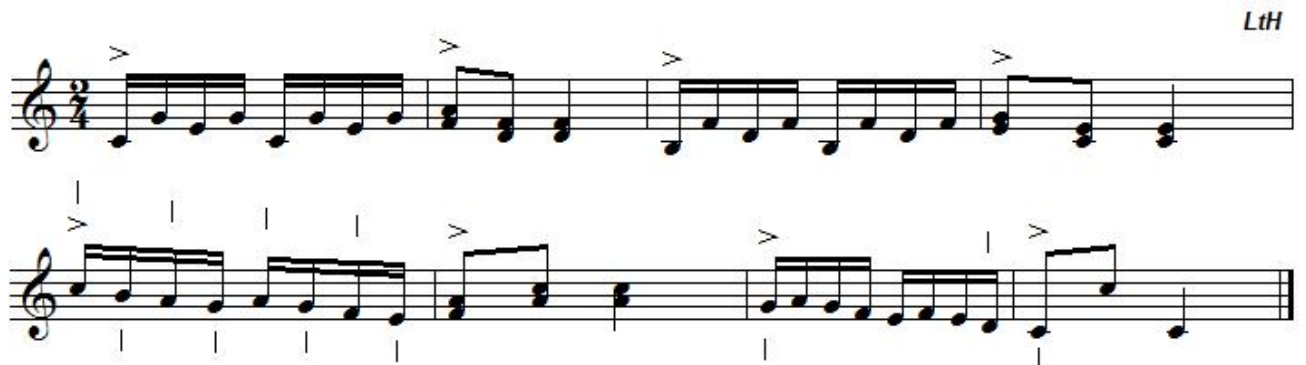
Oef 16

Oef 17

Let goed op de voorbereiding. Speel deze oefening eerst in een traag tempo, en daarna in een iets sneller tempo.

Oef 18

Voorbeeldvideo: www.koenvanassche.be - Publicaties

Oef 19

Oef 20

Oef 21

LJ

Musical score for Oef 21, consisting of four staves of music in C major, 4/4 time. The first three staves contain a continuous eighth-note pattern with accents. The fourth staff concludes the exercise with a double bar line and a final note.

Oef 22

LJ

Musical score for Oef 22, consisting of four staves of music in D major, 4/4 time. The score includes measure numbers 5, 9, and 13. The music features eighth-note patterns with accents and a final triplet of eighth notes.

Oef 23

The musical score for Oef 23 consists of six staves of music in a single system. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is common time (C). The score includes various performance instructions and markings:

- Staff 1:** Ends with the instruction *LJ*.
- Staff 2:** Starts at measure 5. Includes the instruction *gaa* (written in green) and *loco* (written in green).
- Staff 3:** Starts at measure 10. Includes the instruction *gaa* (written in green) and *loco* (written in green).
- Staff 4:** Starts at measure 15.
- Staff 5:** Starts at measure 20. Includes the instruction *gaa* (written in green), *idem*, and *loco* (written in green).
- Staff 6:** Starts at measure 24. Includes the instruction *loco* (written in green) and *rit.* (written in green).

Oef 24 – Ode aan de vreugde, Ludwig van Beethoven

LJ

The image displays a musical score for a piece titled 'Ode aan de vreugde' by Ludwig van Beethoven. The score is written on a single treble clef staff in common time (C). It consists of eight lines of music, each starting with a measure number: 1, 7, 12, 17, 21, 24, 27, and 30. The first line (measures 1-6) features a series of chords and dyads. The second line (measures 7-11) includes a repeat sign at measure 10. The third line (measures 12-16) continues with chords. The fourth line (measures 17-20) and the fifth line (measures 21-23) are characterized by a dense, rhythmic texture of sixteenth-note chords, with many notes marked with an accent (>). The sixth line (measures 24-26) and seventh line (measures 27-29) continue this rhythmic pattern. The eighth line (measures 30-33) concludes the piece with a final chord and a double bar line.

Oef 25

The musical score consists of five staves of music in treble clef, 4/4 time. The first staff begins with a *mp* dynamic and includes a red bracketed section. The second staff starts at measure 6 and features dynamics of *mf*, *p*, and *mf*. The third staff starts at measure 12, includes a *rit.* instruction, and ends with a *Fine* marking. The fourth staff starts at measure 18 and has a *mf* dynamic. The fifth staff starts at measure 23 and has a *mf* dynamic. A red bracketed section is present at the end of the fifth staff, with the instruction "Da Capo al Fine" written below it. The text "Lth" is located at the top right of the first staff.

Oef 26 – "Ah, vous dirai-je, maman" (W.A. Mozart): Thema met variaties

Thema

The musical notation for the Theme consists of two staves in 3/4 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody is written on a single staff with a red slur over the first two phrases. The second staff continues the melody, starting with a measure rest (marked '9') and a red slur over the second two phrases. The word 'Fine' is written in green at the end of the first staff, and 'Da Capo al Fine' is written in green at the end of the second staff. The notation 'LtH' is in the top right corner.

Variatie 1

The musical notation for Variation 1 consists of two staves in 3/4 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. The melody is written on a single staff with a red slur over the first two phrases. The second staff continues the melody with a red slur over the second two phrases. The word 'Fine' is written in green at the end of the first staff, and 'Da Capo al Fine' is written in green at the end of the second staff. The notation 'LtH' is in the top right corner.

Variatie 2

The musical notation for Variation 2 consists of two staves in 3/8 time. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one flat. The melody is written on a single staff with a red slur over the first two phrases. The second staff continues the melody with a red slur over the second two phrases. The word 'Fine' is written in green at the end of the first staff, and 'Da Capo al Fine' is written in green at the end of the second staff. The notation 'LtH' is in the top right corner.

Variatie 3

Musical notation for Variatie 3, consisting of two staves of music in 2/4 time. The first staff ends with "Fine" and "LTH". The second staff ends with "Da Capo al Fine".

Variatie 4

Musical notation for Variatie 4, consisting of two staves of music in 2/4 time. The first staff ends with "Fine" and "LTH". The second staff ends with "Da Capo al Fine".

Oef 27 – Thema met variaties, Jef Denyn

Thema

The 'Thema' section is written on two staves in 3/8 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The melody is primarily eighth-note based. The first staff contains the first six measures, and the second staff contains the remaining six measures. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

Variatie 1

'Variatie 1' is written on two staves in 3/8 time with a key signature of two flats. This variation features a more complex rhythmic pattern with frequent sixteenth-note runs and triplets. The first staff contains the first six measures, and the second staff contains the remaining six measures. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

Variatie 2

The musical score for 'Variatie 2' consists of five staves of music, all in treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The music is characterized by complex rhythmic patterns, including triplets and sixteenth-note runs. The first staff begins with a triplet of eighth notes. The second staff starts with a measure containing a triplet of eighth notes. The third staff features a measure with a triplet of eighth notes. The fourth and fifth staves continue the intricate rhythmic patterns. The score includes various articulation marks such as accents (>) and slurs, as well as dynamic markings like 'f' (forte) and 'p' (piano). The piece concludes with a double bar line and repeat dots at the end of the fifth staff.

Eerste pedaal oefeningen

Oef 28

LtH

First system of musical notation for Exercise 28. It consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The treble clef part contains two measures of eighth-note runs, each with a red slur above it. The bass clef part contains two measures of whole notes, each with a red slur below it. A vertical bar line is positioned at the end of the first measure in both staves.

Second system of musical notation for Exercise 28. It consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The treble clef part contains two measures of eighth-note runs, each with a red slur above it. The bass clef part contains two measures of whole notes, each with a red slur below it. The system ends with a double bar line.

Oef 29

LtH

First system of musical notation for Exercise 29. It consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The treble clef part contains two measures of quarter notes, each with a red slur above it. The bass clef part contains two measures of whole notes, each with a red slur below it. A vertical bar line is positioned at the end of the first measure in both staves.

Second system of musical notation for Exercise 29. It consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The treble clef part contains two measures of quarter notes, each with a red slur above it. The bass clef part contains two measures of whole notes, each with a red slur below it. The system ends with a double bar line.

Oef 30

LtH

Musical score for Oef 30, featuring a treble and bass clef in common time. The treble clef contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, marked with dynamic changes from *mf* to *p* and back. The bass clef contains a simple accompaniment of quarter notes. Red slanted lines above the bass clef indicate contact technique. Vertical lines mark the start of each measure.

Oef 31

LtH

Musical score for Oef 31, featuring a treble and bass clef in common time. The treble clef contains a melodic line with eighth notes and accents, marked with dynamic changes from *mf* to *p* and back. The bass clef contains a simple accompaniment of quarter notes. Vertical lines mark the start of each measure.

Oef 32

LtH

Musical score for Oef 32, featuring a treble and bass clef in common time. The treble clef contains a melodic line with eighth notes, marked with dynamic changes from *mf* to *p* and back. The bass clef contains a simple accompaniment of quarter notes. Red slanted lines above the treble clef indicate contact technique. Vertical lines mark the start of each measure.

Oef 33

LTH

Oef 34

LTH

Oef 35

Musical score for Oef 35, piano exercise in B-flat major, 4/4 time. It consists of two systems of staves. The first system has two measures, and the second system has two measures. The right hand plays a melodic line with slurs and accents, while the left hand plays a bass line. Dynamics include *mf* and *Ltf*. A red 'Ltf' label is at the top right.

Oef 36

Musical score for Oef 36, piano exercise in D major, 4/4 time. It consists of two systems of staves. The first system has four measures, and the second system has three measures. The right hand plays a melodic line with slurs, while the left hand plays a bass line. Dynamics include *p*.

Oef 37

SN

The first system of musical notation for Oef 37, measures 1-6. It consists of a grand staff with a treble clef and a bass clef. The treble clef part features a series of eighth-note chords, with red slurs and brackets indicating phrasing. The bass clef part provides a simple harmonic accompaniment with quarter and eighth notes.

The second system of musical notation for Oef 37, measures 7-11. The treble clef part continues with eighth-note chords, marked with accents (>) and slurs. The bass clef part has a more active line with eighth notes. The dynamic marking *mf* (mezzo-forte) is indicated in green in the bass clef for measures 8, 9, and 10.

The third system of musical notation for Oef 37, measures 12-16. The treble clef part continues with eighth-note chords, marked with accents (>) and slurs. The bass clef part has a more active line with eighth notes. The dynamic marking *mf* (mezzo-forte) is indicated in green in the bass clef for measures 12 and 14. The system concludes with a double bar line.

Oef 38 – "Apunt Chopinià 1"

The musical score is written in 3/4 time and consists of three systems of two staves each (treble and bass clef). The first system includes accents (v) over the first four notes of the treble staff and the word "idem" in the bass staff. The second system starts with a slur over the first five notes of the treble staff. The third system starts with a slur over the first five notes of the treble staff. The piece concludes with a double bar line. The tempo marking "AM" is located at the top right of the first system.

Oef 39 – "Apunt Chopinià 2"

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a common time signature (C). It features a series of eighth-note chords, each marked with a 'v' above it, indicating a contact technique. The lower staff is in bass clef and contains a single whole note chord.

The second system of musical notation consists of two staves. The upper staff continues the eighth-note chord sequence from the first system, with a '3' above the first measure indicating a triplet. The lower staff contains a single whole note chord.

The third system of musical notation consists of two staves. The upper staff continues the eighth-note chord sequence. The lower staff contains a single whole note chord.

The fourth system of musical notation consists of two staves. The upper staff continues the eighth-note chord sequence. The lower staff contains a single whole note chord. Two green '8va' markings with dashed red lines above the staff indicate octave transpositions for the first and last measures of the system.

Musical notation for measures 10 and 11. The system consists of a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. Measure 10 contains a continuous eighth-note melody in the treble clef, starting on G4 and moving stepwise up to D5. Measure 11 continues the melody, with a red bracket above the notes G4 and A4. The bass clef contains a whole rest in both measures.

Musical notation for measures 12 and 13. The system consists of a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. Measure 12 contains a continuous eighth-note melody in the treble clef, starting on C4 and moving stepwise up to G4. Measure 13 continues the melody, with a red dashed line above the notes G4 and A4. A green '8va' marking is placed above the red dashed line. The bass clef contains a whole rest in both measures.

Musical notation for measures 14 and 15. The system consists of a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. Measure 14 contains a continuous eighth-note melody in the treble clef, starting on G4 and moving stepwise up to D5. Measure 15 continues the melody, with a red dashed line above the notes G4 and A4. The bass clef contains a whole rest in both measures.

Musical notation for measures 16 and 17. The system consists of a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. Measure 16 contains a continuous eighth-note melody in the treble clef, starting on G4 and moving stepwise up to D5. Measure 17 contains a whole rest in both the treble and bass clefs. A green '8va' marking is placed above the red dashed line above the notes G4 and A4.

Oef 40 – "L'heru Riera" (tradicional catalana)

The image displays a musical score for the exercise "L'heru Riera" in 3/4 time. It consists of two systems of music, each with a treble and bass clef. The first system includes a repeat sign and a fermata over the final measure, which is marked with "AM". The second system begins with a first ending bracket and ends with a double bar line. The score features various musical notations, including accents (>) and slurs, indicating specific techniques for the beiaardspel.

Oef 41 – 1r Xotis del "Ball de Gitanes de Rubí" (tradicional català)

AM

The image displays a musical score for a piece titled "Oef 41 – 1r Xotis del 'Ball de Gitanes de Rubí' (tradicional català)". The score is written for piano and is organized into three systems, each consisting of a treble and bass staff joined by a brace on the left. The key signature is one flat (B-flat major or D minor), and the time signature is common time (C). The first system begins with a blue vertical bar line. The second system features a red horizontal line above the treble staff, labeled with a "1", indicating a first ending. The third system features a red horizontal line above the treble staff, labeled with a "2", indicating a second ending. The score concludes with a blue double bar line. The notation includes various rhythmic values, accidentals, and articulation marks such as slurs and accents.

Oef 42 - "Ball dels gegants" (tradicional catalá)

AM

The image displays a musical score for a piece titled "Ball dels gegants" (traditional Catalan). The score is written for piano and bass, in the key of D major (one sharp) and 3/8 time. It consists of four systems of music, each with a treble and bass staff. The first system begins with a tempo marking of ♩ = 60 and a dynamic marking of *mf*. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and articulation marks. The second system includes first and second endings, marked with red lines and numbers 1 and 2. The third system continues the melodic and harmonic development. The fourth system concludes the piece with a final double bar line and a 2/4 time signature change. The score is presented in a clear, professional layout with blue and red annotations.

104

Musical score for measures 20-24. The piece is in 2/4 time with a key signature of two sharps (F# and C#). The right hand features a melodic line with slurs and accents, while the left hand provides a simple harmonic accompaniment. A blue vertical bar is placed at the beginning of measure 20.

Musical score for measures 25-29. This system includes two red horizontal lines labeled '1' and '2' above the right-hand staff, indicating fingerings for specific notes. A blue vertical bar is placed at the beginning of measure 29.

Musical score for measures 30-34. The right hand continues with a melodic line, and the left hand has a more active accompaniment with some chords. A blue vertical bar is placed at the beginning of measure 30.

Musical score for measures 35-39. This system includes two red horizontal lines labeled '1' and '2' above the right-hand staff, indicating fingerings. A blue vertical bar is placed at the beginning of measure 35.

Oef 43 – "El Choclo", A.G. Villoldo

The image displays a musical score for the exercise "El Choclo" by A.G. Villoldo. The score is written for piano and arpeggiated mandolin. It consists of four systems of music, each with a treble and bass staff. The key signature is one flat (B-flat major or D minor), and the time signature is common time (C). The score includes various musical notations such as slurs, ties, and accents. The first system is marked with "AM" in the upper right corner. The second system begins with a measure number "4" above the treble staff. The third system begins with a measure number "7" above the treble staff. The fourth system begins with a measure number "10" above the treble staff. The piano part provides a harmonic accompaniment with chords and single notes, while the arpeggiated mandolin part features a rhythmic melody with slurs and ties.

First system of musical notation, measures 13 to 16. The treble clef staff contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, including a triplet. The bass clef staff contains a bass line with quarter and eighth notes. A blue bracket on the left side groups the two staves. A blue vertical line is at the end of measure 16, followed by a blue circle with a diagonal slash.

Second system of musical notation, measures 17 to 20. The treble clef staff continues the melodic line. The bass clef staff continues the bass line. A blue bracket on the left side groups the two staves. A blue vertical line is at the end of measure 17, followed by a blue circle with a diagonal slash.

Third system of musical notation, measures 21 to 24. The treble clef staff continues the melodic line. The bass clef staff continues the bass line. A blue bracket on the left side groups the two staves.

Fourth system of musical notation, measures 25 to 28. The treble clef staff contains a melodic line with a first ending (1) and a second ending (2). The bass clef staff contains a bass line. A blue bracket on the left side groups the two staves. A blue vertical line is at the end of measure 25, followed by a blue circle with a diagonal slash. The word "CODA" is written in green above the treble staff in measure 27. Below the bass staff, the text "Da Capo al" is written in green, followed by a blue circle with a diagonal slash.

Musical notation for measures 25-31. The system consists of two staves, treble and bass clef, with a blue brace on the left. The key signature has one flat (B-flat). Measure 25 starts with a treble clef chord (F4, A4, C5) and a bass clef chord (B2, D3, F3). The melody in the treble clef consists of eighth and quarter notes, while the bass clef provides a steady accompaniment of eighth notes.

Musical notation for measures 32-38. The system consists of two staves, treble and bass clef, with a blue brace on the left. The key signature has one flat. Measure 32 features a treble clef melody with a slur over measures 32-34 and a sharp sign above the staff. The bass clef has a long note in measure 32 followed by eighth notes. Measures 35-38 show a treble clef melody with slurs and a bass clef accompaniment with slurs.

Musical notation for measures 39-44. The system consists of two staves, treble and bass clef, with a blue brace on the left. The key signature has one flat. Measure 39 has a treble clef melody with a slur and a sharp sign above the staff. The bass clef has a long note in measure 39 followed by eighth notes. Measures 40-44 show a treble clef melody with slurs and a bass clef accompaniment with slurs.

Musical notation for measures 45-50. The system consists of two staves, treble and bass clef, with a blue brace on the left. The key signature has one flat. Measure 45 has a treble clef melody with a slur and a sharp sign above the staff. The bass clef has a long note in measure 45 followed by eighth notes. Measures 46-50 show a treble clef melody with slurs and a bass clef accompaniment with slurs.

Oef 45 – "El graller (Pasdoble)", Feliu Monné

AM

System 1: Measures 22-27. Treble clef, 7/8 time signature. Measures 22-24 feature a melodic line with accents (>) and slurs. Measures 25-27 show a continuation of the melodic line with slurs and a repeat sign. A blue vertical bar is present at the end of measure 27.

System 2: Measures 28-33. Treble clef. Measures 28-33 feature a melodic line with slurs and accents (>). Dynamic markings *mf* are present in measures 29 and 31. A blue vertical bar is present at the beginning of measure 28.

System 3: Measures 34-39. Treble clef. Measures 34-39 feature a melodic line with slurs and accents (>). Dynamic markings *mf* and *f* are present in measures 35 and 38 respectively. A blue vertical bar is present at the end of measure 39.

System 4: Measures 40-45. Treble clef. Measures 40-45 feature a melodic line with slurs and accents (>). A dynamic marking *mf* is present in measure 43. A blue vertical bar is present at the end of measure 45.

The image displays a musical score for piano, consisting of three systems of staves. Each system includes a treble clef staff and a bass clef staff, connected by a brace on the left. The first system starts at measure 45 and ends at measure 50. The second system starts at measure 51 and ends at measure 56. The third system starts at measure 57 and ends at measure 62. The score features various musical notations, including eighth and sixteenth notes, rests, and dynamic markings such as accents (v) and hairpins (> and <). Red annotations are present: red hairpins under measures 46, 47, 49, and 52; red brackets above measures 52 and 53; and red horizontal lines above measures 55 and 56. A green 'f' marking is located at the beginning of measure 57. A blue vertical bar is placed at the end of measure 62. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 3/4.

Oef 46 – "Peggy Sue Rock", Buddy Holly

AM

The image displays a piano accompaniment for the song "Peggy Sue Rock" by Buddy Holly. The score is written in G major and 2/4 time. It is divided into four systems, each with a treble and bass staff. The first system includes a blue vertical bar line. The second system begins at measure 10. The third system begins at measure 19. The fourth system begins at measure 26 and includes a double blue vertical bar line. The bass line features a prominent rhythmic pattern of eighth notes, while the treble line consists of chords and melodic fragments.

33

System 1: Measures 33-39. Treble clef, bass clef, 6/8 time signature. Treble staff contains eighth notes and chords. Bass staff contains eighth notes and chords. A blue bracket is on the left. A circled '8' is in measure 37.

40

System 2: Measures 40-48. Treble clef, bass clef, 6/8 time signature. Treble staff contains chords and eighth notes. Bass staff contains eighth notes and chords. A blue bracket is on the left.

49

System 3: Measures 49-57. Treble clef, bass clef, 6/8 time signature. Treble staff contains chords and eighth notes. Bass staff contains eighth notes and chords. A blue bracket is on the left.

58

System 4: Measures 58-66. Treble clef, bass clef, 6/8 time signature. Treble staff contains chords and eighth notes. Bass staff contains eighth notes and chords. A blue bracket is on the left. A circled '8' is in measure 60.

Musical score for measures 67-73. The system consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff contains a sequence of chords and melodic lines, including a prominent eighth-note pattern in measure 70. The bass staff provides a steady accompaniment with quarter and eighth notes.

Musical score for measures 74-80. The system consists of two staves: a treble clef staff and a bass clef staff. A blue vertical bar is placed between measures 73 and 74. The treble staff features a melodic line with a long note in measure 75 and a final chord in measure 80. The bass staff continues the accompaniment with quarter notes and rests.

Oef 47 – Film Amélie: "La dispute", Yann Tiersen

KVA

The first system of the musical score is in 3/4 time. The right hand (treble clef) starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and features a melodic line with eighth and sixteenth notes, some with slurs. The left hand (bass clef) plays a steady eighth-note accompaniment starting with a piano (*p*) dynamic. Red dots are placed on the notes in both hands, with lines connecting them to indicate contact points. A bracket labeled "idem" spans the first four measures of the right hand.

The second system continues the piece, starting at measure 9. The right hand continues its melodic line, and the left hand maintains the eighth-note accompaniment. Red dots and lines continue to mark contact points between the two hands.

The third system starts at measure 17. The right hand's melodic line concludes with a ritardando (*rit.*) marking. The left hand's accompaniment continues until the end of the system. Red dots and lines mark the final contact points.

Oef 48 – Film Amélie: "La valse", Yann Tiersen

KVA

First system of the musical score, measures 1-8. The piece is in 3/4 time with a key signature of one flat. The right hand features a melodic line with slurs and a triplet of eighth notes in measure 7. The left hand provides a simple harmonic accompaniment. A green *p* dynamic marking is present in measure 1.

Second system of the musical score, measures 9-16. The right hand continues the melodic line with a triplet in measure 15. The left hand accompaniment remains consistent. A green *p* dynamic marking is present in measure 9. The system concludes with a green *Fine* marking.

Third system of the musical score, measures 17-24. This system is characterized by a complex rhythmic pattern of eighth-note triplets in the right hand, with accents and slurs. The left hand accompaniment consists of quarter notes. A green *mf* dynamic marking is present in measure 17.

Fourth system of the musical score, measures 25-32. This system continues the eighth-note triplet pattern in the right hand. A green *mf* dynamic marking is present in measure 25. The system concludes with a green *Da Capo al Fine* marking.

OEF 49 - DUO - Film Amélie - "Sur le fil", Yann Tiersen

KVA

The image displays a musical score for a duo performance of "Sur le fil" by Yann Tiersen. The score is divided into four systems, each with a Primo part (top staff) and a Secundo part (bottom two staves). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The Primo part features a melodic line with eighth and sixteenth notes, often beamed together, and includes dynamics such as *mf* and *p*. The Secundo part provides harmonic support with chords and single notes. Red annotations, including arrows and underlines, highlight specific rhythmic patterns and phrasing throughout the score. The piece concludes with a *rit.* (ritardando) marking.

Oef 50 – DUO – Film Amélie: "Comptine d'un autre été: l'après-midi", Yann Tiersen

KVA

The image displays a musical score for a duo performance of 'Comptine d'un autre été: l'après-midi' by Yann Tiersen. The score is divided into four systems, each with a Primo part and a Secundo part. The Primo part is written in treble clef, and the Secundo part is written in bass clef. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The score includes various musical notations such as dynamics (mf, p), articulation (accents, slurs), and repeat signs. The first system shows the initial melody and accompaniment. The second system starts at measure 5 and includes dynamics *mf* and *p*. The third system starts at measure 10 and includes the dynamic *mf*. The fourth system starts at measure 15 and includes the dynamic *mf* and the instruction *idem* above the Primo part, indicating that the Primo part plays the same rhythm as the Secundo part.

Musical score for measures 19-21. The system consists of three staves: Treble, Grand Staff (Treble and Bass), and Bass. Measure 19 starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The treble staff contains a complex rhythmic pattern with accents (>) and slurs. The grand staff contains a steady eighth-note accompaniment. The bass staff contains a simple bass line. A first ending bracket labeled '1' spans measures 19-20, and a second ending bracket labeled '2' spans measures 20-21. A blue double bar line is placed at the end of measure 20. The dynamic marking *rit.* is present at the end of measure 21.

Musical score for measures 22-25. The system consists of three staves: Treble, Grand Staff (Treble and Bass), and Bass. Measure 22 starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The treble staff contains a melodic line with slurs and a dynamic marking of *p*. The grand staff contains a steady eighth-note accompaniment. The bass staff contains a simple bass line. A blue double bar line is placed at the end of measure 21. Red slurs are present under the treble staff in measures 22-25.

Musical score for measures 26-30. The system consists of three staves: Treble, Grand Staff (Treble and Bass), and Bass. Measure 26 starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The treble staff contains a melodic line with slurs and dynamic markings of *p* and *mf*. The grand staff contains a steady eighth-note accompaniment. The bass staff contains a simple bass line. Red slurs are present under the treble staff in measures 26-30.

Musical score for measures 31-34. The system consists of three staves: Treble, Grand Staff (Treble and Bass), and Bass. Measure 31 starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The treble staff contains a melodic line with slurs and a dynamic marking of *p*. The grand staff contains a steady eighth-note accompaniment. The bass staff contains a simple bass line. A blue double bar line is placed at the end of measure 30. A red dashed line labeled *8va* is positioned above the treble staff in measure 31. Red slurs are present under the treble staff in measures 31-34.

35

mf

38

p *mf*

41

rit *rit* *pp*

AM = Anna Maria Reverté I Casas
GD = Geert D'hollander
LtH = Leen 't Hart
LJ = Liesbeth Janssens
SN = Staf Nees
blanco of KVA = Koen Van Assche